PROGI ROZWOJOWE W CYKLU ŻYCIA OBSZARU TURYSTYCZNEGO NA PRZYKŁADZIE WSCHODNIEJ DZIELNICY UZDROWISKOWEJ KOŁOBRZEGU

MARIUSZ MIEDZIŃSKI

Akademia Pomorska Słupsk
e-mail: mariusz.miedzinski@apsl.edu.pl

SŁOWA KLUCZOWE

turystyka, monokultura turystyczna, dysfunkcje rozwoju turystyki, koło zastoju, Cancun, Quintana Roo, Riwiera Maya

STRESZCZENIE

Celem opracowania jest ustalenie przebiegu zmodyfikowanego cyklu życia obszaru turystycznego (TALC) oraz wskazanie progów rozwojowych dla wyodrębnionej przestrzennie Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej Kołobrzegu. W drugiej połowie lat siedemdziesiątych zbudowano tam kilka obiektów wczasowych, które funkcjonowały do końca lat dziewięćdziesiątych, a następnie w ich miejsce zbudowane zostały nowe obiekty hotelowo-sanatoryjne i apartamentowe. Proces ten został przedstawiony na przykładzie I i II linii zabudowy hotelowo-sanatoryjnej i apartamentowej rozmieszczonej na powierzchni 21 ha w bezpośrednim sąsiedztwie plaży. Kolejne 13 ha zlokalizowanych jest w dalszej odległości od plaży w ramach możliwej III linii zabudowy. W ostatnich latach odnotowano znaczący wzrost liczby miejsc noclegowych z kilkuset do ponad 4 tys. z możliwością dalszego ich zwiększenia do 9 tys. miejsc. III linia zabudowy może być obszarem lokalizacji dla kolejnych 8 tys. miejsc noclegowych. Możliwości lokalizacyjne i skala rozbudowy bazy noclegowej na tym terenie są uwarunkowane dostępnością plaż oraz powierzchnią plaży przypadającą na jednego wypoczywającego (ok. 10 m²/os.). Uwzględniono także zmiany zagospodarowania i pojemności bazy noclegowej oraz ograniczenia fizjograficzne, przestrzenne, funkcjonalne, komunikacyjne i urbanistyczne. Na podstawie przyjętego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wskaźnika urbanistycznego (500 os./ha) oraz docelowej pojemności plaż przy założeniu 10 m² na 1 osobę wskazano progi rozwoju obszaru turystycznego. Dla wyraźnie wyodrębnionych i intensywnie zagospodarowywanych obszarów turystycznych posiadających plan zagospodarowania (MPZP) możliwe jest ustalenie progów rozwojowych i użycie do badań przestrzeni turystycznej tak zwanego progowego cyklu życia obszaru turystycznego (TTALC), którego założenia konstrukcyjne w postaci modyfikacji cyklu życia obszaru turystycznego mogą zostać zastosowane w prognozowaniu przemian obszarów turystycznych.

Wprowadzenie

Klasyczna teoria cyklu życia obszaru turystycznego (TALC) (Butler, 1980) jest jednym z najważniejszych przykładów „kamieni milowych” w badaniach obszarów turystycznych. TALC poddawana była licznym modyfikacjom (Agarwal, 2006; Butler, 2011), a do ustalania jej przebiegu wykorzystywać można różnorodne dane dotyczące turystyki (liczba turystów, liczba osobonoclegów, liczba miejsc noclegowych, dochody z turystyki itp.). Kołobrzeg mający bardzo długi przebieg TALC, częściowo podobny do Opatiji (Corak, 2006; Miedziński, 2015b) i Kopalni Soli w Wieliczce (Kruczek, 2006), jest obszarem bardzo długiego dwuetapowego rozwoju funkcji turystycznych. Modelowanie prognostyczne (analogowe, trendu harmonicznego Fouriera, kombinowane) proponowane przez Szromka (2007) czy uzupełnianie takich analiz teorią chaosu (Kruczek, 2015) w przypadku Kołobrzegu raczej nie może mieć zastosowania ze względu na skalę i intensywność rozwoju sektora turystycznego. Występuje tu potrzeba powiązania TALC z problematyką planowania przestrzennego i urbanistycznego. Istniejący MPZP pozwala na ustalenie docelowej pojemności badanego obszaru turystycznego oraz wskazanie poziomu krytycznego rozwoju. Istotne tu jest nawiązanie do teorii progowej Malisza (1971) i Kozłowskiego (1974; Eberhard, 1980), co daje możliwość wykorzystania zmodyfikowanego przebiegu TALC Butlera (2011) do zaproponowania ogólnego progowego cyklu życia obszaru turystycznego (TTALC) (Miedziński, 2013b, 2015b).

Badania przestrzeni turystycznej i TALC powinny uwzględnić problematykę progów rozwojowych. Należy przeprowadzać analizę możliwości zastosowania metody progowej jako wspomagającego narzędzia analiz przestrzennych i urbanistycznych z zastosowaniem typowych dla planowania przestrzennego mierników i wskaźników urbanistycznych. Jeśli dysponujemy historyczną i obecną liczbą miejsc noclegowych i znamy przybliżoną pojemność możliwej do budowy bazy noclegowej dla danego obszaru turystycznego, realne jest wskazanie kluczowych dla takiego terenu progów rozwoju. Optymalna powierzchnia dostępnej plaży powinna przekraczać $10 \text{ m}^2/\text{os.}$, natomiast zadowalająca w okresie szczytu sezonu letniego powinna wynosić co najmniej $5 \text{ m}^2/\text{os.}$ W szczycie sezonu wielkość ta może w krytycznych momentach zmniejszyć się co najmniej dwukrotnie, wynosząc około $2,0\text{--}2,5 \text{ m}^2/\text{os.}$ (skrajne wartości podczas imprez plażowych do terenu udostępnianego publiczności wynosiły $0,5 \text{ m}^2/\text{os.}$ – „Festiwal Sunrice”, „Cavaliada”, koncert „Rozpoczęcie Lata”, gdy na plaży np. przy moło o powierzchni $1,5 \text{ ha}$ przez okres 2 godz. przebywało ok. 25 tys. osób jednocześnie). Kołobrzeg od wielu lat jest liderem turystyki uzdrowiskowej w Polsce (Miedziński, 2012) mającym znaczące przewagi konkurencyjne (Hadzik, 2010). Dane za pierwsze półrocze 2016 roku (styczeń–czerwiec) sprzed sezonu letniego potwierdzają bardzo silną pozycję powiatu kołobrzесьkiego w Polsce (tab. 1) także w postaci całorocznego uzdrowiskowo-turystycznego znaczenia uzdrowiska Kołobrzeg (Szromek, 2013a; Miedziński, 2012, 2013a), które przekłada się na liczbę udzielonych noclegów w 2016 roku.

Tabela 1. Lokata powiatów i miast na prawach powiatu według liczby noclegów udzielonych w turystycznych obiektach noclegowych w pierwszej połowie 2016 r. i całym 2016 r.

Powiaty i miasta na prawach powiatu	Województwo	Liczba udzielonych noclegów (w tys)				Noclegi na 1000 mieszkańców 2016r (lokata)	
		I-VI 2016		I-XII 2016			
Warszawa	mazowieckie	2559,2	1	5655,4	1	3102,8	42
Kraków	małopolskie	2225,2	2	4999,3	2	6409,3	23
kołobrzeski	zachodniopomorskie	1896,6	3	4417,5	3	55122,5	1
tatrzański	małopolskie	1150,4	4	2618,6	4	36537,1	3
nowosądecki	małopolskie	915,4	5	2002,7	6	9212,0	20
Wrocław	dolnośląskie	895,5	6	1931,2	7	3006,3	44
Gdańsk	pomorskie	839,9	7	2136,9	5	4569,4	30
jeleniogórski	dolnośląskie	803,2	8	1807,5	9	27425,8	6
Świnoujście	zachodniopomorskie	785,7	9	1890,6	8	43526,7	2
cieszyński	śląskie	767,7	10	1649,9	11	9107,7	21
kłódzki	dolnośląskie	712,7	11	1674,9	10	10102,4	19
Poznań	wielkopolskie	656,6	12	1395,9	14	2576,0	53
aleksandrowski	kujawsko-pomorskie	642,5	13	1374,6	15	24454,0	7
kamiński	zachodniopomorskie	549,2	14	1600,0	12	33279,9	4
Łódź	łódzkie	428,4	15	909,1	21	1254,1	94
ślawieński	zachodniopomorskie	395,3	16	1215,7	18	20858,1	9
nowotarski	małopolskie	379,9	17	947,2	20	4728,7	28
pucki	pomorskie	376,4	18	1594,5	13	18107,4	13
Szczecin	zachodniopomorskie	375,1	19	881,1	22	2147,3	59
buski	świętokrzyskie	362,9	20	770,6	23	10513,2	17
koszaliński	zachodniopomorskie	356,4	21	1289,8	17	18461,4	12
Sopot	pomorskie	332,9	22	759,7	25	20260,1	11
śląski	pomorskie	327,3	23	1025,9	19	10312,6	18
Katowice	śląskie	321,4	24	668,8	28	2227,2	57
gryficki	zachodniopomorskie	320,0	25	1311,8	16	20978,9	8
inowrocławski	kujawsko-pomorskie	302,8	26	622,7	30	3839,8	34
puławski	lubelskie	279,0	27	638,9	29	5442,4	26
lubański	dolnośląskie	272,1	28	600,3	32	10554,0	16
leski	podkarpackie	271,7	29	767,6	24	28578,5	5,0
mśrógowski	warmińsko-mazurskie	268,1	30	755,5	26	14563,6	14,0

Źródło: GUS (2016), s. 8; GUS (2017), s. 9.

Wschodnia Dzielnicca Uzdrawiskowa w Kołobrzegu

Wschodnia Dzielnicca Uzdrawiskowa Kołobrzegu jest wyodrębnionym przestrzennie obszarem turystycznym Kołobrzegu o wyjątkowej koncentracji obiektów hotelowo-uzdrawiskowych. Pierwsze trwałe zagospodarowanie turystyczne na tym obszarze pojawiło się na początku lat sie-

demdziesiątych, gdy zbudowano tu siedem sezonowych ośrodków wczasowych dla około 2 tys. wypoczywających, zajmujących łącznie powierzchnię około 8 ha. Sezonowe zagęszczenie miejsc noclegowych sięgało około 250 os./ha. W 1985 roku zagospodarowane było około 30% obszaru przyszłej Wschodniej Dzielnicy Uzdrawiskowej. (rys. 1).

Rysunek 1. Wschodnia Dzielnica Uzdrawiskowa Kołobrzegu w 1985 r.

Źródło: radziecka mapa sztabowa, Kołobrzeg, skala 1:10 000.

W 1975 roku zaprojektowano tu budowę dwudziestu 11-piętrowych sanatoriów liczących łącznie około 10 tys. miejsc noclegowych oraz dużego hotelu miejskiego na 1000 łóżek z infrastrukturą towarzyszącą. Ze względów finansowych do 1985 roku zbudowano tylko jedno 11-piętrowe sanatorium na 450 miejsc. Od końca lat osiemdziesiątych funkcjonowało ono jako sanatorium Arka. Na pozostałym obszarze Wschodniej Dzielnicy Uzdrawiskowej wciąż działały tylko sezonowe przykładowe ośrodki wczasowe, w których wykorzystywano około 2 tys. miejsc noclegowych, głównie w domkach kempingowych. Drugim nowym obiektem był oddany do użytku w 1987 roku Ośrodek Wczasowo-Leczniczy Gliwiczanka na około 300 łóżek. Obiekt ten podobnie jak OW Zodiak-Myszków obecnie już nie istnieje (rys. 2). Jedynym obiektem, który w ciągu tak długiego

czasu został zmodernizowany i przebudowany, był OW Arka działający obecnie jako Hotel Arka Mega (ryc. 3). Pozostałe parterowe obiekty noclegowe na tym terenie przechodziły tylko drobne konserwacje lub eksploatowano je aż do całkowitego upadku. Dwa z nich, zrujnowane i opuszczone, są wystawione na sprzedaż.

Rysunek 2. Dawne OW Gliwiczanka i OW Zodiak (obecnie Ikar Plaza i Diune Hotel)

Źródło: http://visitkolobrzeg.com/images/baf95b2e3f32dff30c4e87d6b1759ca_enlarge.jpg (12.10.2016); http://www.retro.mia-stomyszkow.pl/znak.php?obraz=zdjecia/artykuly/img470_2.jpg (12.10.2016).

Rysunek 3. Sanatorium Arka w 1987 r. oraz Arka Mega po przebudowie w 2008 r.

Źródło: <http://kolobrzeg.fotopolska.eu/foto/517/517843.jpg> (12.10.2016); <http://www.bistravel.pl/media/obiekty/37/54f84cd53ce-3carka-medical-spa-kolobrzeg-10.jpg> (12.10.2016).

Upadek przedsiębiorstw państwowych na początku lat dziewięćdziesiątych doprowadził do zmniejszenia się liczby zakładowych obiektów noclegowych. Po kilku latach część dawnych obiektów zakładowych została sprzedana prywatnym właścicielom. W tym czasie z powodu postępującej abrazji zanikała plaża przy Wschodniej Dzielnicy Uzdrawiskowej Kołobrzegu. Próby odbudowy plaży sztucznym zasilaniem były nieefektywne, a postępujące zniszczenie starych ostróg

doprowadziło do prawie zupełnego zaniku plaży wzdłuż Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej. Zanik plaż oznaczał zmniejszanie się dostępnej ich powierzchni rekreacyjnej, co pośrednio doprowadziło do regresu funkcji turystycznych tego obszaru miasta (rys. 4). Dopiero po 2005 roku pojawiają się tu pierwsze nowe prywatne inwestycje turystyczne. W latach 2005–2008 doszło do istotnej zmiany sposobu użytkowania kilku nieruchomości, dzięki czemu został przekroczony I próg rozwoju i zaczyna się rozwój nowej bazy noclegowej. Zmiany liczby miejsc noclegowych wyznaczają przebieg TALC.

Rysunek 4. Zmiany liczby miejsc noclegowych we Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej Kołobrzegu oraz zmiany powierzchni plaż na 1 osobę w latach 1975–2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie wielkości dotychczas realizowanych inwestycji oraz liczby i skali zgłoszonych oraz przygotowywanych projektów inwestycyjnych.

W tym okresie rozebrano OW Gliwiczanka i zbudowano nowy hotel Ikar Plaża. W miejscu starych obiektów kempingowych zbudowano hotele Marine oraz Ultramarine. W latach 2006–2008 przebudowano dawny OW Arka na Hotel Arka Mega, a obok zbudowano apartamentowiec Olympic Park. W 2008 roku w miejscu dawnego OW Zodiak zbudowano kolejne dwa budynki hotelowe, które ostatecznie zagospodarowano dopiero w 2014 roku, lokując tam Diune Hotel. W latach 2006–2012 zbudowano i zmodernizowano bazę noclegową liczącą łącznie około 3300 łóżek, co umożliwiło osiągnięcie II progu rozwoju, którego przekroczenie było możliwe po odbudowie plaż (rys. 4). W 2016 roku w hotelu Diune zbudowano łącznik z salą konferencyjną i usługami na około 750 osób. We wrześniu 2016 roku rozpoczęto budowę pięciogwiazdkowego hotelu Sea Side Park li-

części 391 apartamentów dla około 800, a w sezonie 1000 gości (rys. 5). Działały tu OW Wagma i OW Proton, rozebrany i sprzedany OW Mola Beach i nieczynny Urok Morza. Widoczne na wykresie zmiany liczby miejsc noclegowych na terenie Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej wyznaczają przebieg cyklu życia obszaru turystycznego (TALC) oparty na wielkości bazy noclegowej (rys. 4).

Rysunek 5. Wschodnia Dzielnica Uzdrowska (wizualizacja hotelu Sea Side*****)

Źródło: <http://i.imgur.com/YxQ8tDA> (12.10.2016).

Kierunki i perspektywy zagospodarowania Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej

Zgodnie z zapisami MPZP na terenie czterech ostatnich OW możliwa jest budowa obiektów o funkcji hotelowej liczących około 2500 miejsc. Przewiduje się tu zabudowę o wysokości do 20 m n.p.m., sześciu kondygnacji nadziemnych z tarasami i dominantami architektonicznymi. Dopuszcza się usługi zdrowia oraz funkcje usługowe, gastronomiczne i handlowe. Według stanu na sezon 2016 roku łączna pojemność ogólnodostępnej bazy noclegowej tego obszaru wynosiła około 4100 miejsc noclegowych, co oznaczało około 21 m² plaży na jednego wypoczywającego. Na terenie czterech OW możliwa jest budowa trzech–czterech kolejnych hoteli dla około 2700 gości, co pozwoli osiągnąć liczbę około 7500 miejsc noclegowych w I i II linii zabudowy. Baza ta może dodatkowo pomieścić do 2 tys. gości w ramach „dostawek” (rys. 6). W II linii zabudowy możliwe jest wprowadzenie zabudowy apartamentowej na około 1500 stałych miejsc noclegowych i około 1000 łóżek w ramach „dostawek”. Łączna pojemność bazy noclegowej I i II linii może osiągnąć od 9 tys. do 12 tys. miejsc (rys. 6).

Maksymalny próg wielkości bazy noclegowej (III próg rozwoju) jest związany z chłonnością przyrodniczą oraz dopuszczalną akceptowalną pojemnością plaży przyległej do Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej. Zapisy MPZP „Kołobrzeg Wschód” umożliwiają budowę oceanarium, fokarium, parku wodnego lub zespołu basenów, wielofunkcyjnego centrum wystawienniczo-kongresowego z zabudową sanatoryjno-apartamentową z funkcjami usług zdrowotnych i infrastrukturą handlowo-usługową. Powierzchnia terenu objęta tego typu zabudową w rozbudowanym wariantcie wynosi kolejne 13 ha, co przy dopuszczalnej skali zabudowy pozwala osiągnąć zagęszczenie

liczby ludności wynoszące około 600 os./ha, a z dostawkami zagęszczenie to sięgałoby 750 os./ha. Łączna pojemność bazy noclegowej potencjalnej III linii zabudowy pozwala na osiągnięcie pojemności noclegowej na poziomie około 7800 osób, zaś w szczycie sezonu wielkość ta mogłaby osiągać szacunkowo około 9750 osób. I i II linia zabudowy zajmuje powierzchnię około 21 ha, natomiast III linia zabudowy stanowiłaby kolejne 13 ha powierzchni Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej.

Łączna powierzchnia obszaru wynosi około 34 ha, co przy pełnej kolonizacji turystycznej (I i II linia – 9 tys. miejsc noclegowych, III linia – ok. 8 tys. miejsc noclegowych) oznacza zagęszczenie na poziomie około 500 os./ha. Powierzchnia plaży przypadająca na jedną osobę zmniejszyłaby się wówczas poniżej 5m²/os. (ok. 77 tys. m²/17 tys. osób = 4,5 m²). Powstanie III linii zabudowy mogłoby być motywowane lokalizacją w sąsiedztwie nowej kluczowej atrakcji turystycznej (np. oceanarium) połączonej z przebudową całego układu komunikacyjnego. Oznaczałoby to osiągnięcie III progu rozwojowego badanego obszaru stanowiącego granicę krytycznego poziomu zainwestowania turystycznego.

Rysunek 6. Lokalizacja obiektów noclegowych Wschodniej Dzielnicy Uzdrowskiej na tle plaży i miasta Kołobrzeg.

Źródło: opracowanie własne na podstawie istniejących, budowanych, projektowanych i planowanych inwestycji.

Zgodnie z założeniami teorii progowej (Ebrhard, 1980, s. 522) każdy ośrodek miejski (obszar miejski) „napotyka w swym rozwoju na ograniczenia wynikające ze zróżnicowania cech fizjograficznych terenu (ograniczenie fizyczne), ograniczenia wynikające z układu użytkowania

terenu (funkcjonalne), wynikające z właściwości infrastruktury (technologiczne) i przebudowy elementów strukturalnych (strukturalne)”, a wspólną cechą jest to, że nie mają one charakteru absolutnego, każde z nich może być przewyżnione (w celu dalszego rozwoju miasta), jednakże zawsze jest to uwarunkowane poważnymi nakładami inwestycyjnymi (jednorazowymi lub wzrastającymi stopniowo), a niejednokrotnie – znacznym podniesieniem kosztów eksploatacyjnych funkcjonowania miasta (obszaru, dzielnicy). Koszty pokonywania tych ograniczeń nazwano kosztami progowymi”, przy czym „skoki rozwoju są wyznaczone kolejnymi ograniczeniami progowymi” (Eberhard, 1980, s. 522).

Nawiązując do Kozłowskiego (1974), który zaproponował miernik „nowego mieszkańca” lub „podstawową jednostkę mieszkaniową”, na obszarach o funkcjach turystycznych można posłużyć się miernikiem istniejących lub planowanych „miejsc noclegowych” lub „jednostek mieszkalnych”. Jednocześnie według Malisza wyznaczenie granic analizowanego obszaru o funkcjach na przykład turystycznych powinno się opierać na charakterze funkcjonalnym lub zasięgu zainwestowania, a nie sztucznych granicach administracyjnych. Stąd obszarem badań jest Wschodnia Dzielnica Uzdrawiskowa nieoznaczona sztuczną granicą administracyjną, ale w granicach obrębu geodezyjnego. Analizy progowe powinny dążyć do wykrycia ograniczeń progowych, na przykład pojemności plaż, powierzchni badanego obszaru, warunków fizjograficznych czy ustalonych wskaźników i mierników urbanistycznych. Na podstawie dostępnych parametrów przestrzennych, funkcjonalnych, sieciowych i urbanistycznych możliwe jest ustalenie „subiektywnych” i niemających charakteru absolutnego ograniczeń progowych, czyli dopuszczalnych granic rozwoju badanego obszaru na przykład pod względem pojemności bazy noclegowej i towarzyszącej.

Bazując na TALC Butlera (1980), można wyznaczyć dotychczasowy przebieg cyklu życia, wskazując jednocześnie lokalizację progów rozwojowych, których przekraczanie (przewyżżenie) otwiera możliwości na przykład dalszej kontynuacji wzrostu liczby turystów lub liczby łóżek w przebiegu zmodyfikowanego TALC. Zaprezentowany TALC dla Wschodniej Dzielnicy Uzdrawiskowej Kołobrzegu (rys. 4) oraz wyniki wcześniejszych badań (Miedziński, 2013b, 2015b) pozwalają na podjęcie próby uogólnienia przebiegu bardzo wydłużonego klasycznego TALC z jednoczesnym nałożeniem na niego teoretycznych progów rozwojowych, których przekroczenie pozwala na rozpoczęcie (lub zakończenie) kolejnego etapu przebiegu TALC na danym obszarze. Przeprowadzona analiza wskazuje na występowanie istotnych ograniczeń fizycznych, funkcjonalnych i strukturalnych. Ograniczenia dotyczą także struktury i wskaźników urbanistycznych. Jest to obszar ograniczony przestrzennie i funkcjonalnie, dla którego można wyznaczyć wartości progowe rozwoju, a na ich podstawie wskazać przebieg zmodyfikowanego progowego TTALC bazującego na założeniach analiz urbanistycznych i progowych według Malisza (rys. 4).

Podsumowanie

Analiza zmian stopnia zagospodarowania przestrzeni turystycznej Wschodniej Dzielnicy Uzdrawiskowej Kołobrzegu oraz pojemności działającej tam bazy noclegowej na przestrzeni ostatnich 40 lat i perspektyw jej zmian dla najbliższych 10 lat pozwala zauważyć bardzo wyraźne

progi rozwoju oraz progi cyklu życia obszaru turystycznego (rys. 4) bazującego na klasycznej teorii TALC (rys. 7), tworząc tym samym model progowego cyklu życia obszaru turystycznego TTALC (rys. 8). Przeprowadzone badanie przebiegu TALC potwierdza występowanie progów rozwojowych dla niewielkich przestrzeni turystycznych (21–34 ha) przekształcających co najmniej 30 lat z perspektywą dalszego funkcjonowania co najmniej 10 lat. Warunkiem jest także niewielka skala obszaru objętego prognozami rozwoju lub upadku, dokładnie określone parametry przestrzenne, infrastrukturalne oraz aktualne plany zagospodarowania (np. MPZP). Istotne są również planowane lub przeprowadzone już transakcje zakupu-sprzedaży nieruchomości. Podczas wyznaczania możliwości rozwojowych i progów rozwoju należy uwzględnić planowane, projektowane i realizowane inwestycje w perspektywie kolejnych 5–10 lat (Miedziński, 2015a). Propozycja modyfikacji przebiegu TALC (rys. 7) w kierunku TTALC (rys. 8) była prezentowana w 2013 i 2015 roku (Miedziński, 2013b, 2015b). Progi rozwojowe występują w każdym przypadku długotrwałego funkcjonowania obszaru turystycznego o znaczącym poziomie rozwoju i wynikają z występujących barier fizjograficznych, przestrzennych, strukturalnych i społeczno-ekonomicznych. Dotyczy to wszystkich przyszłych, planowanych, tworzonych, jak i już eksploatowanych obszarów turystycznych. Prezentowana modyfikacja TALC w formie progowego cyklu życia obszaru turystycznego TTALC może być zastosowana zarówno dla całych miejscowości turystycznych, jak i dla wydzielonych części obszarów turystycznych (miejscowości) o bardzo wyraźnie wyznaczonej funkcji turystycznej przy zastrzeżeniu, że dla badanego terenu powinna być opracowana dokumentacja planistyczna (studia zagospodarowania, MPZP). Badania progowego TALC wymagają znajomości założeń teorii progowej oraz określenia skali i czasu realizacji planowanych lub realizowanych już inwestycji turystycznych w ramach TTALC.

Rysunek 7. Klasyczny zmodyfikowany cykl życia obszaru turystycznego według Butlera i kolejne zmiany wprowadzane przez innych autorów

Źródło: Butler (2011), s. 33.

Rysunek 8. Propozycja progowego zmodyfikowanego cyklu życia obszaru turystycznego według Butlera z uwzględnieniem zmian wprowadzanych przez innych autorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Butler (2011), s. 33.

Literatura

- Agarwal, S. (2006). Coastal Resort Restructuring and the TALC Model. W: R.W. Butler (red.), *The Tourist Area Life Cycle. Conceptual and Theoretical Issues* (s. 201–218). Clevedon: Channel View Publications.
- Butler, R.W. (1980). The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Managment of Resources. *The Canadian Geographer*, 24, 5–12.
- Butler, R.W. (2011). Tourist Area Life Cycle. *Contemporary Tourist Reviews*, OX3 9TJ, 1–33.
- Corak, S. (2006). The Modification of the Tourism Area Life Cycle Model for Re(inventing) a Destination: The Case of the Opatija Riviera, Croatia. W: R.W. Butler (red.), *The Tourism Area Life Cycle. T. 1: Applications and Modifications* (s. 271–287). Clevedon, Buffalo, Toronto: Chanel View Publications.
- Eberdhard, P. (1980). Zarys wybranych metod z ekonomiki planowania układów osadniczych. *Przegląd Geograficzny*, LII (3), 519–541.
- GUS (2016). *Baza noclegowa według stanu w dniu 31 lipca 2016 r. i jej wykorzystanie w I półroczu 2016 roku. Notatka informacyjna*. Warszawa.
- GUS (2017). *Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w 2016 roku*. Warszawa.
- Hadzik, A., Szromek, R.A., Żylak, D. (2010). Konkurencyjność produktu turystycznego uzdrowiska Kołobrzeg. *ACTA Oeconomia*, 9 (4), 153–164.
- Kozłowski, J. (1974). *Analiza progowa*. Warszawa: PWN.
- Kruczek, Z. (2015). The Use of the Butler Cycle and the Chaos Theory in the Interpretation of the Development of the Żegiestów-Zdrój Health Resort, *Geotourism*, 3–4 (42–43), 67–74.
- Kruczek, Z., Szromek, A.R. (2011). Wykorzystanie modelu R.W. Butlera w interpretacji rozwoju atrakcji turystycznej na przykładzie Kopalni soli w Wieliczce. *Folia Turistica*, 25 (2), 275–289.
- Malisz, B. (1971). Metoda analizy progowej w zastosowaniu do planowania miast i regionów. W: B. Malisz, J. Żurkowski (red.), *Metoda analizy progowej* (s. 27–47). Warszawa: KPZK PAN.

- Miedziński, M. (2012). Miasto Kołobrzeg wiodącym uzdrowiskiem Polski i jednym z centrów turystycznych kraju. W: E. Rydz (red.), *Ekonomiczne i organizacyjne aspekty funkcjonowania polskich uzdrowisk* (s. 139–150). Słupsk: Wyd. Akademii Pomorskiej.
- Miedziński, M. (2013a). Koncentracja ruchu turystycznego w Polsce w latach 2011 i 2012 z uwzględnieniem nadmorskiego regionu turystycznego. *Słupskie Prace Geograficzne*, 10, 109–126.
- Miedziński, M. (2013b). Uzdrawisko Kołobrzeg w świetle zmodyfikowanego cyklu życia obszaru turystycznego R.W. Butlera oraz teorii progowej B. Malisza. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 784, *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 3 (23), 209–224.
- Miedziński, M. (2015a). Rozwój przestrzeni turystycznej i układu komunikacyjnego Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego Kołobrzeg – zarys historyczny – stan obecny – perspektywy. *Słupskie Prace Geograficzne*, 12, 105–121.
- Miedziński, M. (2015b). The Creation of the Model Threshold Tourist Area Life Cycle of the Functional Urban Area of Kołobrzeg (Tworzenie modelu progowego cyklu życia obszaru turystycznego na przykładzie miejskiego obszaru funkcjonalnego Kołobrzeg). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 877, *Economic Problems of Tourism*, 4 (32), 45–62.
- Szromek, A.R. (2007). Ilościowy model prognostyczny popytu na usługi uzdrowiskowe. W: *Studia nad turystyką. Prace ekonomiczne i społeczne* (s. 225–234). T. 3. Kraków: IGiGP UJ.
- Szromek, A.R. (2013). Cechy atrakcyjności polskich uzdrowisk. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, seria. Organizacja i zarządzanie*, 64 (1894), 251–264.

THRESHOLDS AND DEVELOPMENT IN THE LIFE CYCLE OF THE TOURIST AREA ON THE EXAMPLE OF THE KOŁOBRZEG EASTERN SPA DISTRICT

KEYWORDS

Kołobrzeg, resort area, TALC, threshold theory, threshold tourist area life cycle

ABSTRACT

The aim of the study is to indicate the possibility of determining the course of the classic life cycle of the tourist area (TALC) for a small spatial unit which is the Kołobrzeg Eastern Spa District. 40 years ago there was a development of holiday camps and then in their place hotel and sanatorium facilities and apartments were introduced. This process is illustrated in Example I and II of construction line of hotel-sanatorium and apartments on an area of 21 hectares in the immediate vicinity of the beach with a possible further 13 ha development located further away from the beach within the framework of the third construction line. In recent years there has been here an increase in the number of beds from a few hundred to 4000, taking into account further expansion to 9 000 beds. III line of construction may accommodate another 8 000 beds. The possibility of location and scale of the expansion of accommodation facilities in the area are subject to the availability of beaches and their surface which is attributable to 1 holiday-maker (approx. 10 m²/person). The article included the change of management and capacity of accommodation as well as significant physiographic, spatial, functional, communication and urban limitations. On the basis of the urban ratio adopted in the zoning plan (500 persons/ha) as well as the target capacity of the beaches by the availability of 10 m² for 1 person, development thresholds for the tourism area were indicated and the course of modified life cycle threshold of the tourist area (TTALC) was set. The proposed modification in the earlier publications of the classic TALC to TTALC once again found its confirmation and the result of the study is to prove that for small but intensely developed tourist areas it is possible to determine the thresholds of development and it is reasonable to use the so-called threshold life cycle of the tourist area (TTALC).

JEL CODES

E32, F44, R11

Translated by Magdalena Mottram